

Motion till riksdagen 2025/26:122

av Jamal El-Haj (-)

Israels ansvar för mordet på Folke Bernadotte

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten Israel måste be Folke Bernadottes familj och Sverige om offentlig ursäkt för mordet på Folke Bernadotte och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten Israel bör ge Folke Bernadottes familj en ekonomisk kompensation för mordet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Fredagen den 17 september 1948 mördades den svenske medlaren Folke Bernadotte av den israeliska terroristorganisationen Sternligan. Trots att händelsen är väldokumenterad och tre av de som utförde dådet har erkänt det, kan jag inte se någon offentlig israelisk ursäkt eller något ansvarstagande för mordet. Även om Folke Bernadotte arbetade på uppdrag av FN är det rimligt att ursäkten lämnas till Sveriges folk.

Folke Bernadottes far var yngre bror till kung Gustav V och följaktligen var han kusin till Gustav VI Adolf. Folke Bernadotte var också gudfar till Sveriges nuvarande kung Carl XVI Gustaf, som efter sin gudfar fick förnamnet Folke.

I riksdagen finns ett rum på femte våningen där man berättar om Raoul Wallenbergs liv och försvinnandet. I samma rum finns berättelser om Folke Bernadottes liv men inte ett ord om hur greve Bernadotte dog.

Det gick till enligt nedan.

Fredagen den 17 september 1948 körde tre diplomatbilar utan eskort in i den judiska delen av Jerusalem. Plötsligt spärrades gatan av en jeep. Fyra uniformerade och beväpnade män hoppade ur jeepen och sprang mot den tredje bilen i konvojen. De höjde sina automatvapen och tömde magasinen mot bilens baksäte. Där satt FN-medlaren, den svenske greven Folke Bernadotte, med två medarbetare. Bernadotte träffades av sex

skott, hans franske assistent av sjutton. Bägge männen avled omedelbart. De fyra mördarna sköt sönder bilarnas däck och kylare, varefter de försvann med sin jeep. Redan dagen efter attentatet stod det klart att det var den underjordiska judiska terroristorganisationen Lehi (Israels frihetskämpar), ofta kallad Sternligan, som låg bakom attentatet. Ingen dömdes någonsin för mordet utan betraktades som hjältedöd i Israel. Attentatsmännen dekorerades med en särskild tapperhetsmedalj, som skapades för dem som "bidragit till staten Israels grundande". De fyra mördarna identifierades och tre av dem under årens lopp erkände dåden i flera intervjuer i svenska medier. Den huvudansvarige utnämndes till chef för den förste israeliske statsministerns David Ben-Gurions livvakt. Den som var operativt ansvarig för attentatet, Yitzhak Shamir, blev själv senare Israels premiärminister för högerpartiet Likud.

Före och under andra världskriget var Folke Bernadotte aktiv i ledande positioner inom flera av dåtidens största folkrörelser som Röda korset, scouting, skytterörelsen och Simfrämjandet. Hans farbror, den över 80-årige prins Carl, var officiellt ordförande i Röda korset, men det var hans vice ordförande, Folke Bernadotte, som ledde verksamheten. I två omgångar arrangerade han så att över 11 000 brittiska, amerikanska och tyska krigsfångar kunde komma hem, via Sverige.

Hans mest dramatiska räddningsaktion var då han i krigets slutskede fick tillstånd att köra 80 bussar och lastbilar in i det krigshärjade Tyskland. Svenska Röda korset och Bernadotte räddade genom "de vita bussarna" totalt 21 700 personer, av dem var 8 000 skandinaver. De räddade inkvarterades i Malmö och dåvarande Malmöhus län. Av de som överlevde stannade cirka 500 kvar i Sverige, resten återvände till sina hemländer. Många emigrerade till den nygrundade staten Israel 1948.

Folke Bernadotte fick i uppdrag att medla i brittiska Palestinamandatet av FN:s generalförsamling 21 maj 1948. När Bernadottes första unionsförslag fallit kom han fram med ett förslag om två oberoende stater. Detta senare förslag hade som sju grundprinciper:

1. Det måste åter bli fred i Palestina och varje möjligt steg måste tas för att säkerställa att fientligheter inte återupptas och att harmoniska relationer mellan araber och judar i slutändan återupprättas.
2. En judisk stat kallad Israel finns i Palestina och det finns inga vettiga anledningar att antaga att så inte kommer att vara fallet även i fortsättningen.
3. Denna statsgräns måste slutgiltigt avgöras antingen genom en formell överenskommelse mellan parterna ifråga eller, om en sådan överenskommelse inte kan nås, av Förenta nationerna.
4. Det måste hållas fast vid principen om geografisk homogenitet och integration, som skall vara ledande när det gäller uppdragande av gränser, och tillämpas lika för arabiska och judiska territorier, vars gränser därför utan eftergift skall kontrolleras av vad som avses i resolutionen daterad 29 november.
5. Rätten för oskyldiga, som ryckts bort från sina hem av den rådande terrorn och krigets brandskattningar, att återvända till sina hem, skall erkännas och innebörden sättas i verket, med garantier för korrekt kompensation för det ägda till dem som händelsevis väljer att inte återvända.
6. Staden Jerusalem skall, på grund av sin religiösa och internationella betydelse och komplikationsgraden hos inblandade intressen, behandlas för sig själv och på speciellt sätt.

7. Internationellt ansvarstagande skall tillämpas, i de fall där det är önskvärt och nödvändigt, och ges i form av internationella garantier som ett medel för att undanröja existerande farhågor, framför allt rörande gränser och mänskliga rättigheter.

Många israeler ansåg att Folke Bernadottes medlarförsök var till nackdel för Israel. Man menade att Bernadotte stod i vägen för ett Storisrael, eftersom han tänkte sig att det vid sidan om den judiska staten också skulle finnas en palestinsk stat, och att de palestinska flyktingarna skulle få återvända. Det var därför han mördades av Sternligan.

I september 2025 har det gått 77 år sedan mordet. Det är normalt att stater och nationer brukar be om ursäkt när de har pågått mord eller folkmord mot andra stater och nationer. I det här fallet var Folke Bernadotte FN:s medlare som hade en internationell roll. Så mordet var inte bara riktat mot svenska folket utan mot alla världens nationer.

Riksdagen måste ge greve Bernadotte en upprättelse genom att avkräva staten Israel en offentlig ursäkt och ge grevens familj en ekonomisk kompensation.

Jamal El-Haj (-)